

АНАЛІЗ КРИЗОВИХ ЯВИЩ НА ПІДПРИЄМСТВІ

доц. **Боронос В.Г.**, студентка **Приходько Н.П.**

У будь-якому суспільстві як цілісній соціально-економічній системі, його окремих сферах або ланках кожної сфери час від часу відбуваються кризові явища, які загрожують існуванню самої системи.

Різні автори трактують поняття «кризи» по різному.

Так, А.Д. Чернявський розглядає кризу як переломний етап функціонування будь-якої системи, коли вона піддається впливу або зсередини, що потребує від неї якісно нового реагування [1, с. 4].

В.М. Шаповал зазначає, що криза - це сукупність ситуацій, які збільшують імовірність появи неплатоспроможності підприємства та їхні розміри провокують виникнення загроз із зовнішнього і внутрішнього середовища та можуть призвести до руйнування організаційного, економічного і виробничого механізму функціонування [2, с. 230].

Фінансову кризу на підприємстві характеризують за трьома параметрами: джерела (фактори) виникнення, вид кризи, стадія розвитку кризи. Ідентифікація вказаних ознак дозволяє правильно визначити діагноз фінансової неспроможності підприємства та підібрати найбільш ефективний каталог антикризових заходів.

Виділяють такі види криз:

- стратегічна криза (коли на підприємстві зруйновано виробничий потенціал та бракує довгострокових факторів успіху);
- криза прибутковості (перманентні збитки "з'їдають" власний капітал і ще призводить до незадовільної структури балансу);
- криза ліквідності (коли підприємство є неплатоспроможним або існує реальна загроза втрати платоспроможності) [3, с. 17].

За стадіями розвитку на підприємстві кризи існують:

- рання – характеризується окремими проявами падіння ефективності виробництва та збуту;
- проміжна – характеризується нестачею оборотних коштів, припиненням постачання у кредит, падінням інвестиційної привабливості, затримкою у видачі заробітної плати;
- пізня – характеризується станом хаосу в управлінні, порушенням виробничих планів, вимогами кредиторів щодо зміни умов кредиту, вимогами постачальників щодо передплати тощо.

Фактори, які можуть призвести до фінансової кризи на підприємстві, поділяють на зовнішні, або екзогенні (які не залежать від діяльності підприємства), та внутрішні, або ендогенні (що залежать від підприємства).

Головними екзогенними факторами фінансової кризи на підприємстві можуть бути:

- спад кон'юнктури в економіці в цілому;
- зменшення купівельної спроможності населення;
- значний рівень інфляції;
- нестабільність господарського та податкового законодавства;
- нестабільність фінансового та валютного ринків;
- посилення конкуренції в галузі;
- криза окремої галузі;
- сезонні коливання;
- посилення монополізму на ринку;
- дискримінація підприємства органами влади та управління;
- політична нестабільність;
- конфлікти між засновниками (власниками).

Вплив зовнішніх факторів кризи має здебільшого стратегічний характер. Вони зумовлюють фінансову кризу на підприємстві, якщо менеджмент неправильно або несвоєчасно реагує на них, тобто якщо відсутня або недосконало функціонує система раннього попередження та реагування, одним із завдань якої є прогнозування банкрутства.

Можна назвати багато ендогенних факторів фінансової кризи. З метою систематизації їх можна згрупувати в перелічені далі блоки.

- низька якість менеджменту;
- дефіцити в організаційній структурі;
- низький рівень кваліфікації персоналу;
- недоліки у виробничій сфері;
- прорахунки в галузі постачання;
- низький рівень маркетингу та втрата ринків збуту продукції;
- прорахунки в інвестиційній політиці;
- брак інновацій та раціоналізаторства;
- дефіцити у фінансуванні;
- Відсутність або незадовільна робота служб контролінгу

Загалом усі названі причини кризи досить тісно взаємопов'язані, становлять складний комплекс причинно-наслідкових зв'язків.

Перелік використаної літератури

1. Чернявський А.Д. Антикризове управління підприємством: Навч. посіб./ А.Д.Чернявський.- К.: МАУП, 2006.- 242 с.
2. Шаповал В.М., Аврамчук Р.Н., Ткаченко О.В. Економіка підприємства: Уведення в спеціальність: Навч. посіб.- К.: Центр навчальної літератури, 2003.-288с.
3. Терещенко О.О. Фінансова санація та банкрутство підприємств: Навч. посібник – К. КНЕУ, 2000 – 412с.